

Společnou posmrtnou vzpomínku prof. Hennerovi a prof. Kadlcovi věnovala fakulta právnická na smuteční slavnosti ve velké aule dne 12. ledna. Po projevu děkana prof. Dra Miříčky, oceňujícího oba zesnulé profesory jakožto vynikající vědce a vzácné charaktery promluvil o prof. Dru Hennerovi doc. Dr. Tureček, vyzdvihující vedle prací z dějin círk. práva i velikou práci zesnulého v oboru platného konfesního práva. Životní dílo prof. Dra Kadlce ocenil více prof. Dr. Satureník, zdůrazniv nezvykle široký podklad jeho činnosti, budící úctu v celém vědeckém světě. Za »Všehrd« vzdal dík památce zesnulých JUC. Strnad.

Třetí sjezd právnický v Bratislavě r. 1930. V těchto dnech pořadatelka 3. sjezdu právnického Právnická jednota slovenská rozeslala výzvy na jednotlivé korporace a význačnější pracovníky právnické o návrhy pro sjezdové otázky. Ča.

LITERATURA.

Ústředí báňských revírních rad a jeho činnost v letech 1924 až 1927. Nákladem vlastním, v Praze, 1928, 8°, stran 103, cena není označena. Kniha podává obraz o vzniku a dosavadním vývoji ústředí, o jeho stanovách a činnosti. Ku konci připojena jest zpráva pokladní za léta shora zmíněná, seznam knih a seznam revuí a časopisů, ústředím odebíraných. Spisek podává nám názorný přehled činnosti ústředí. Dr. Jindřich.

Prawo. Spolek posluchačů právnické fakulty university Varšavské podle vzoru Všehrdu přeměnil v 5. ročníku svůj dosavadní bulletin na časopis odborný. První čísla reprezentují se velmi pěkně. Vedle článků univ. profesorů a starších svých členů přináší i seminární práce, řadu zpráv a literaturu, jakož i spolkové informace a informace o studiu. Celek vypadá velmi pěkně a reprezentativně a neopomeneme proto nejen z kolegiality, nýbrž i ze zájmu ryze odborného si ho častěji všimnouti. Vr.

Hendrik de Man: Duch socialismu. (K psychologii socialismu). Přeložila R. Sternová. S předmluvou Evžena Sterna. 423 stran. Politická knihovna řada II. kniha IX. Praha 1928, Orbis. Kč 52.—. Socialismus stal se v poslední době spíše problémem než programem, a to problémem bolestným, který leží jako těžký stín na dělnickém hnutí. Význam řešení tohoto problému nezůstane omezen toliko na dělnickou třídu, nýbrž vrhá mohutný reflex na celý národ i stát. Kdysi byly tyto otázky opravdu studovány i těmi, kdo na nich nebyli přímo interesováni, dnes je to věc sympatie nebo antipatie. A přece musíme si býti vědomi toho, že problémy se neřeší tím, že se ignorují anebo aprioristicky potírají; dříve jest nutno aspoň se pokusiti o to jim rozuměti. A této snaze vychází vstříc nakladatelství Orbis obdivuhodnou knihou Hendrika de Mana O duchu socialismu. Není tu frásí, které vzbudily tolik oprávněné nedůvěry k tomu, čemu se říká socialismus, je to upřímná, odhodlaná, ale těžkými zkušenostmi a duševními boji vykoupená zvěď.

Socialismus u nás a také jinde stal se jakýmsi abstraktem jako náboženství. Hledí se naň s předsudkem nebo s fanatismem. Stal se symbolem, ale jako by pozbyl obsahu. Cítilo se to instinktivně; cítili to jak socialističtí vůdcové, poněvadž praxe je stále přesvědčovala, jak planými často frásemi jsou jejich hesla, tak dělníci, poněvadž teorie jim byla krásnou pohádkou, ale praktické jejich potřeby neřešila, naopak často s nimi byla v rozporu. Tato rozpoltěnost vedla i u nás k desorientaci dělnického hnutí, rozpor mezi teorií a praxí

nejdříve ochromoval a pak nemilosrdně štěpil dělnické hnutí a ani komunistický extrem není ukončením tohoto destruktivního procesu. Komunismus z vulgarisováním marxismu dal tomuto rozporu jinou tvářnost, ale nezmírnil jeho palčivosti. Neboť v Rusku, kde konečné vítězství donutilo komunismus k pozitivní praxi, přihlásil se znovu starý rozpor i jeho organizační destruktivní důsledky. Žádná secesse tento konflikt nerozřeší, naopak zdá se, že leží jako tragická vina na dělnickém hnutí. Během doby naopak, čím teorie stávala se starší, nabývala patiny nezměnitelnosti. Teprve nyní pozvolna se poznává, že největší slabina dělnického hnutí jest v jeho teorii. Její tvůrcové, vycházejíce ze správného předpokladu, že, má-li teorie masám imponovati, musí býti přesvědčivá a jednoduchá, vyslovili kategorické závěry, jejich předpoklady se však ukázaly nesprávnými, nebo lépe řečeno, se přežily a nebylo dosud ani dosti odvahy ani dosti geniality tento základ dělnického hnutí nahraditi jiným. Pro poctivé myslitele bylo toto vědomí, že dělnické hnutí, jehož ideálem má býti pravda, je budováno na klamu, nesnesitelné a proto snažili se o to, najíti pravdu a nový základ pro dělnické hnutí. Starý marxism právě svou strohou jednoduchostí dlouho byl s to přesvědčovati, že i skutečnost jest chybná, odporuje-li mu, a jeho kritikové i když měli pravdu, nedovedli přesvědčovati a hlavně nedovedli vytvořiti rovnocennou náhradu.

Henrik de Man má naději býti výjimkou. Jest dosti odhodlaný a upřímný i zkušený v teorii i praxi dělnického hnutí. Byl dříve přesvědčeným marxistou a, změnil-li svůj názor, prožil tuto změnu jistě těžce a opravdově. Základní vadu marxismu vidí v tom, že vznikl mimo dělnické hnutí a před ním, že je spíše teorií pro proletariát než teorií proletariátu. Dochází k tomu, že dělníka nevede k třídnímu boji pouhý rozumový poznatek výdělečných zájmů, nýbrž psychologický fakt mnohem hlubší, totiž komplex sociální méněcennosti. Vytyká marxismu, že ve své psychologické nevědomosti a nezalosti životní skutečnosti přehlédl, že ztráta radosti z práce jest při nejmenším stejně důležitým motivem nespokojenosti dělnictva jako jeho — ostatně problematická — ztráta příjmů. Tvůrčí motiv ustoupil motivu zisku. Mechanická strojní výroba odnímá dělníku možnost iniciativy. Místo motivu radosti z práce nastoupil strach z nezaměstnanosti. Pocit vlastnictví nepokládá za kletý produkt nemorálního sociálního řádu, nýbrž za základní podmínku veškeré sociální morálky. Touha po rovnosti a potřeba nerovnosti jdou ruku v ruce. To jest v povaze lidské. Proto i dělníci, čím více vítězí nad svými protivníky, tím více se jim podobají. Pokud jde o demokracii, jest myšlenka vyjádřena podle B. Shawa v křesťanské víře podobenstvím člověka k obrazu božímu a nesmrtnosti duše. Proto každý středověký komunismus, každý požadavek politického a sociálního zrovnoprávnění, každá demokratická reforma dovolávala se prý této základní myšlenky křesťanství. Proto zůstává ještě dnes omezen socialismus na země s křesťanskou kulturou, chce býti vykonavatelem demokracie a uskutečnění křesťanského ideálu. Křesťanství, demokracie a socialismus pokládá se stanoviska historického jen za tři formy téže ideje. Z komplexu sociální méněcennosti dělníkovy, stupňující se v mravní odpor proti společenským poměrům, vzniká nová touha po lepší budoucnosti. Pojmy jako sociální revoluce, diktatura proletariátu nebo stát budoucnosti nemohou býti vědou, nýbrž jsou to se stanoviska sociální psychologie pouhé mythy. I pojmy třída, strana, organizace, solidarita jsou u dělnictva spíše symboly citového stavu než sociologickými pojmy.

Autorovo kredo — a jmenuje to výslovně kredem, poněvadž tu jde spíše o víru než vědu — vrcholí v tom, že obrození socialistické může nastati jen zdůrazňováním etiky a náboženského vědomí, které materialistickou tendenci marxismu úplně potlačeny. Jejich nedostatek

vzbudil mnoho nedůvěry, nespokojenosti a zmatku v dělnictvu. Marxismus přispěl v masách k posílení motivů spíše bojovných než konstruktivních. Autor nevěří již v revoluci jako v poslední soud, ale tím pevněji věří v revoluci, jež přemění všechny lidi. Aby bylo možno učiniti konec kapitalismu, k tomu bude třeba spíše dovésti ho nahraditi než potříti. Lidské konání jest ovládáno konec konců jediným kategorickým imperativem: svědomím. Právě okolnost, že není dnes víry, již by nebylo zneužito k zastření určitých zvláštních zájmů na ní se odvolávajících, svědčí o tom, jak veliká jest moc víry. Není nic skutečného v člověku kromě božské moci mravního zákona. Také v sociálním životě je mravní síla víry nakonec vždy nejsilnější. A končí odpovědí Sokratovou na otázku, existuje-li skutečně dokonalý stát. Existuje pouze v nebi, avšak lidé se mohou naučiti uskutečnití ve světle tohoto božského vzoru ve svých pozemských státech krásu, která by se příliš nelíšila od krásy dokonalého státu.

Bohatý myšlenkový obsah knihy nelze vyčerpati několika citáty, které zřetelnou vždy kusými a proto jsou spíše s to zkreslití názory autorovy než je reprodukovati. Kniha zaslouží, aby byla hodně čtena, přívrženci i odpůrci socialismu, neboť všichni v ní najdou hodně poučení.

Dr. Lepař.

Dr. Václav Verunáč: Laboretismus. Hnutí technicko-mravního pokroku hospodářského. V Praze 1928. Nákladem »Parlamentu«, revue pro státovědu, sociologii a hospodářskou politiku. Cena ? — Laboretismus je název pro »moderní směr technicko-mravního pokroku hospodářského«, čili, jak už jméno naznačuje (labor—etika), o zduchovnění práce nejen ve směru účelnosti, nýbrž i mravnosti; jedná se tedy o něco podobného, co sociologická škola právní (Duguít) nazývá solidarismem, jako syntesu mezi liberalismem a socialismem. Autor sice pokládá laboretismus za směr technický, ale můžeme říci, že vzhledem k nesporně originální metodě řešení sociálních otázek o vzhledem k vyššímu hledisku, z kterého tento systém vyplývá, jedná se o učení hospodářskopolitické. — Kniha podává jen základní zásady laboretismu v jasném, stručném a střízlivém výkladu, který si nečiní nároku na bezpodmínečnou originalitu a který nepřeceňuje technickou kulturu, čímž se liší výhodně od podobných, swett—mardenovským slohem psaných publikací.

Záleží ovšem také na tom, jak se v praktickém životě uplatní tyto jistě sympatické zásady. Mohou vésti k demokratizaci hospodářského života (tak to žádá lord Alfred Mond a u nás právě dr. Verunáč) nebo zase na př. Duguít neb Rathenau hlásají na tomto základe syndikalizaci hospodářské a politické organizace; nejkonekventnější by pak v tom ohledu byla státní organizace v Itálii, kterou právě pro to fašistické ideologové pokládají za zcela novou, stojící mimo liberaliztický (demokratický) systém i mimo socialistický (marxistický).

Dr. Cakrt.

Václav Vojtíšek, O pečetech a erbech měst pražských a jiných českých. — Praha, 1928. Památkový sbor m. Prahy. Knihovna sv. 1., 255 str. a XXVII. příloh in-4. — Ke konci minulého roku vyšla publikace Vojtíškova, jež má i pro právní historii velikou cenu. Autor ověřuje na našem bohatém materiálu pečeti a znaků názor vyslovený Hauptmannem, že není totéž obraz na pečeti městské a na znaku městském. Správné rozeznávání a hodnocení jak pečeti městské, tak znaku městského má pro pochopení městského zřízení cenu proto důležitou, že pečeti provádějí městské zřízení od počátku vzniku měst a jsou tudíž velmi důležitými prameny historickými. Vojtíšek nazírá na české pečeti jako na zařízení, které k nám bylo již recepcí městského zřízení přejato ve formě definitivní a hlavně ustálené. První zmínku o české městské pečeti uvádí autor k r. 1249 z Jihlavy, první doloženou pečeti pak a dochovanou je pečeti brněnská od r. 1247. Charaktere

ristickou známkou obrazu pečetidlového je hradba s věžemi jako typická složka městská. Proto, když na to Vojtíšek zkoumal městské znaky došel k velikým rozporům mezi obrazem pečeti a obrazem znaku. Z tohoto podrobného rozboru vysvítá, že české městské znaky jsou značně pozdější pečeti a že je lze jediné datovati dobou husitskou. Proto sice navazují ve starších dobách na kresbu pečeti, ale nikoliv obecně. Pro nás to znamená cenný zisk, že význam pečeti s hlediska právního jde před znakem.

Vojtíšek pak se věnuje speciálně řešení pražských pečeti a znaků. Zde také vysvítá i tendence celé práce, totiž jak upravit nový pražský znak. Třebas je jistě zajímavé, že tato praktická potřeba úřední dala podnět Vojtíškovu k tak mimořádné a rozsáhlé práci, naopak na druhé straně je možno s obdivem oceňovati takové práce úřední, jímž se dostává takového důkladného vědeckého základu. Upozornil bych tu zejména na kapitulu IV., která tvoří jakési resumé z části předcházející, v němž se podává řada řešení ryze právnických. Bohužel, že jejich subtilnost vymyká se referátu kratšímu a je jen nutno tudíž se spokojiti s upozorněním. Zároveň bych také připomenul, že bude dobře, aby v těch případech města a právníci řešením nových znaků se zabývali, se obrátili k práci Vojtíškové, naleznou vždy v ní cenné poznatky pro sebe. Ča.

Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Pars VI. (1355—1363). Fasciculus I. Edidit Institutum historicum rei publicae Bohemoslovenicae opera B. Mendl. — Praegae, 1928, ministerstvo škol. a nár. osvěty. — Státní ústav historický v Praze, jehož jedním z předních úkolů je vydávání historických památek, přikročil minulého roku k vydání prvních dvou děl, dokumentujících činnost tohoto ústavu: jednak vyšel prací prof. V. Hrubého první díl (resp. II.) Archivu koruny české, o němž tu bude ještě později referováno, a jednak doc. Dr. Bedřich Mendl počal vydávati svou práci regestů. Je jistě s plným vědomím zodpovědnosti kriticky říci, že nejen důstojně nazýváje na tradici Erbenových a Emlerových Regest, nýbrž že využívajíc všech moderních prostředků věd pomocných přece tuto tradici udržuje a pozdvihuje. První sešit zahrnuje data od 5. dubna 1355 do 19. května 1356. Již z toho, že regesta z doby něco málo větší jednoho roku zabrala 192 stran kvartového formátu (celkem 359 čísel), je jasno, jak bude veliký celý svazek až do roku 1363. Není snad třeba vyzdvihovat význam nového pokračování edice regestů pro naši právní historii. Regestová forma jest jediný dosažitelný způsob, jak shrnouti všechn potřebný materiál z určité doby, protože nelze si mysliti, co vůbec by bylo třeba jak energie, tak i technických prostředků pro vydání úplné. Dr. Mendlovi jako vydavateli tohoto nového svazku Regest pak přísluší zásluha, že nejen patřičně rozmnožil poznámky ediční, nýbrž i poznámky věcné. Zachování tradice byla obětována i volba nových typů tiskařských a tak jak tisk, tak celková úprava je pokračování dosud vydaných čtyř svazků tohoto monumentálního díla. Lze říci, že také Státní ústav historický důstojně se tímto prvním činem uvádí ve známost i vůči širší veřejnosti. Ča.

Z německých edicí československých zákonů. V německé ediční činnosti zaujímají důležité místo dvě sbírky nakladatelství Gebrüder Stiepel v Liberci, a to »Stiepels Textausgaben čechoslovakischer (psáno tsch) Gesetze« a »Stiepels Gesetz-Sammlung«. Sbíрка prvá jest skutečně, jak název již praví, pouhým vydáváním zákonných textů v německém znění, které ostatně možno nalézt i v německém úředním překladu Sbírek zákonů a nařízení. Číslo 16. této edice obsahuje pod názvem »Das Gesetz über die Organisation der politischen Verwaltung« (1928, stran 248, cena 35 Kč), vlastní organizační zákon č. 125/27, volební zákon č. 126/27, nařízení o správ-

ním řízení č. 8/28, a jednací řád zemských a okresních úřadů (nikoli zastupitelstev). Číslo 17. nazváno »Das Wechselgesetz« (1928, stran 60, cena 10 Kč).

Ze sbírky druhé, která vedle textů obsahuje i bližší komentáře, máme v ruce již číslo 50., a to Epsteinův komentář »Die Wahlordnung in die Landes- und Bezirksvertretungen« (1928, stran 105, cena váz. 24 Kč). Vedle výňatků z organizačního zákona a plného znění volebního řádu otiskn tu i zákon o stálých volebních seznamech a vojenském vol. právu, jakož i připojeno několik ukázek volebních formulářů. Pro úplnost patřil by sem ovšem také zákon o volebním soudě, poněvadž podle § 15 zákona organizačního přichází v úvahu. Autorův komentář, opírající se většinou o materiálu, jest jasný a praktický. —jkt—

Dr. Václav Čejchan: Bakunin v Čechách. Příspěvek k revolučnímu hnutí českému v l. 1848—1849. — Praha, 1928. Vojenský archiv, Spisy ř. II., sv. 1., str. 200 in 8. — Dr. Čejchan podle pramenů získaných do vojenského archivu podává v obsáhlé studii velmi cenný a důkladný příspěvek k poznání Bakuninovy účasti na věcech českých v bouřlivých letech 1848—1849. Je známo, že veliký revolucionář ruský byl obetkán pověstí přímé účasti a popř. i vůbec prvního popudu bouří v r. 1848. Čejchanovo zjištění na podkladě pramenné kritiky zní ovšem mnohem strážlivěji, za to však vyzdvihuje jeho účast duchovou při jednání Slovanského sjezdu. Nejcennější jsou jeho zisky kromě těchto ve vysvětlení Bakuninových příprav k české revoluci roku 1849. Tím práce Čejchanova se stává pro nás velmi cenným příspěvkem pro české dějiny právní i pro dějiny politické, jež přirozeně nemohou se omezit pouze na úzký okruh našich zemí a musí povšimnouti si také vlivů cizích. Ča.

Novinky právnícké literatury. Od 1. ledna t. r. přestal pravidelně vycházeti Bibliografický katalog Národní knihovny v Praze a tím je značně znesnadněna evidence právníckých a státovědeckých novinek. Proto zahajujeme pro naše čtenáře oznamování nově vyšlých knih, zatím však pouze na zkoušku. Bude nám vítáno každé upozornění jak se strany pp. nakladatelů, tak pp. autorů, po př. i spolupracovníků našeho listu.

1. — BRDÍČKO J., Zákon o přímých daních s prováděcím nařízením, důvodovou zprávou a vysvětlivkami. Díl IV.: Daň z tantiem a z vyššího služného. Trestní ustanovení. Společná ustanovení. — Praha, 1928. 61,00.
2. — CIVÍN Dr. Jan, Daň dědická a darovací s příslušným poplatkem z převodů nemovitostí (daň z obohacení). Podle předpisů, platných v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Nálezy Nejv. správn. soudu opatřeno. — Praha, 1928. Knihy Praetor. 60,00.
3. — DAŇOVÁ AMNESTIE, fasse a stabilisační bilance. — Vydal Svaz zemědělských průmyslníků. — Praha, 1928. 12,00.
4. — DNISTRJANSKÝ Dr. St., Základy moderního práva soukromého. — Praha, 1928. 50,00.
5. — DRÁPALÍK Ant. B., Návod k přiznání k dani důchodové pro duchovenstvo. — Praha, 1928. 8,60.
6. — FUNK Dr. Vilém, Finanční věda. Se zvl. zřetelem k československému zákonodárství finančnímu. — Praha, 1928. Základy přednášek Všehrdu. 20,00. Část III. 2. vyd.
7. — HORA Dr. V., Československé civilní právo procesní Díl II. Řízení před soudy prvě stolice. — Se stálým zřetelem ke Slovensku a Podkarpatské Rusi. — Praha, 1928. 2. vyd. — 58,00.